

VÁCI EGYHÁZMEGYEI KÖNYVTÁR

Bibliotheca Dioecesis Vaciensis

H-2600 Vác, Migazzi Kristóf tér 2.

Tel: +36-27-814-140

e-mail: konyvtar@vaciegyhazmegye.hu

BESZÁMOLÓ

NKA Könyvtári és Levéltári Szakkollégium

J. B. Homann Atlas Novus ... c. munkájának címlapjának és 16 térképszelvényének restaurálása

Megvalósítás időhatárai: **2021.11.30. - 2022.09.30.**

Elszámolási határidő: **2022.11.29.**

Restaurált dokumentum:

Atlas novus terrarum orbis imperia, regna et status exactis tabulis geographicè demonstrans. – [Nürnberg] Noribergae : J.B. Homann, [1716-1746?]. –1 atlasz, [1], [38].szelv., [7] szelv.: rézmetszet, kézi szín; 55 cm.

Raktári jelzet: T-359

Bibliográfiai rekord: <https://vek-opac.vaciegyhazmegye.hu:443/hu/record/-/record/VEK121689>

Publikáció:https://konyvtar.vaciegyhazmegye.hu/olvasnijo/Aktualis/351/KINCSEINK_KOZUL_ISMET_MEGUJULHATOTT_EGY_.html

Restaurált szelvények: *Címlap (1), Regiszter (1), Térkép (15);*

1. (10.) Lotharingiæ tabula generalis: in qua ducatus Lotharingiæ et Barri nec non Metensis, Tullensis et Verdunensis episcopatus cum insertis et finitimis ditionibus exhibentur.- [Nürnberg]: [Homann, Johann Baptist], [ca.1702-1715]
2. (18.) Potentissimæ Helvetiorum reipublicæ cantones tredecim ...- [Nürnberg]: [Homannsche Erben], 1732
3. (20.) Italia Cursoria Seu Tabula Geographica in qua omnes viae angariae et Stationes Veredariorum ordinariae, per totam Italiam Cursoribus constitutæ exhibentur.- [Nürnberg]: [Homann, Johann Baptist], [ca.1714-1720]
4. (29.) Status ecclesiastici magnique ducatus Florentini nova exhibitio.- [Nürnberg]:[Homann, Johann Baptist],[post 1716]
5. (30.) Urbis Romæ veteris ac modernæ accurata delineatio.- [Nürnberg]: [Homann, Johann Baptist],[post. 1716]
6. (31.) Ichnographia urbis in Tuscia primariae Florentiæ.- [Nürnberg]: Homanniani Heredes, 1731
7. (32.) Carte Geographica la quale rappresenta lo State della Republica de Genova partita nella Riviera di Levante et di Ponente.- [Nürnberg]: Homanni Heredes, 1743
8. (44.) Ducatus Stiriae novissima tabula.- Noribergae [Nürnberg]: [Homann, Johann Baptist], [ca.1702 -1715]
9. (45.) Nova et accurata Carinthiae Ducatus Tabula geographica in Superiorem et Inferiorem divisa cum infertis partibus... - Noribergae [Nürnberg]: -Noribergae [Nürnberg]: [Homann, Johann Baptist], [17xx?]
10. (47.) Comitatus Principalis Tirolis : in quo Episc. Tridentinus Et Brixensis Comitatus Brigantinus, Feldkirchiai Sonnebergae et Pludentii accuratè exhibentur.- Norimbergae [Nürnberg]: [Homann, Johann Baptist],[17xx?]
11. (48.) Bavariae Circulus et Electorat : in suasquasque Ditiones tam cum Adiacentibus Quaminsertis Regionibus .- Norimbergæ [Nürnberg], Homann, Johann Baptist, 1728
12. (50.) Circuli Franconiæ pars orientalis et potior novissime delineata ... - Norimbergæ [Nürnberg]: [Homann, Johann Baptist], [ca.1702-1716]
13. (51.) Register der in der Landcharte des Fraenkischen Craisses Befindlichen und Angrenzenden oerter... - [Nürnberg], [Homanni Heredes], 1740
14. (55.) Imp. Caes. Carolo VI. Augusto Pro Victori Gentis Suae Sideri Felicissimo Choreographiam Hanc Exhibentem ... Supplex Dicat Provincia Brisgoia... - Noribergæ [Nürnberg] : [Homann, Johann Baptist], 1718
15. (56.) S. R. I. circulus Rhenanus superior... - Norimbergæ [Nürnberg]: [Homann, Johann Baptist], [ca.1702 -1715]
16. (57.) Land graviatus Alsatiæ : tam superioris quam inferi cum utroque Marchionatu Badensi ut et tractu Herciniæ Silvæ ac Ditione quatuor Urbium Silvestr .- Noribergæ [Nürnberg]: [Homann, Johann Baptist],[ca. 1720.]

Restaurálási dokumentáció

A Váci Egyházmegyei Könyvtár felkérésére a következő munkákat végeztük.

A restaurált dokumentumok: Homann, Johannes Baptist: Atlas Novus. – Nürnberg, 1716-tól, 46 db térkép (hiányos) és címlap, jelzete: T.359., **16 db rézmetszettel készített térképlap és 1db címlap.** A térképek mérete kb. 62x55cm, a címlap mérete 54,5x32,2 cm.

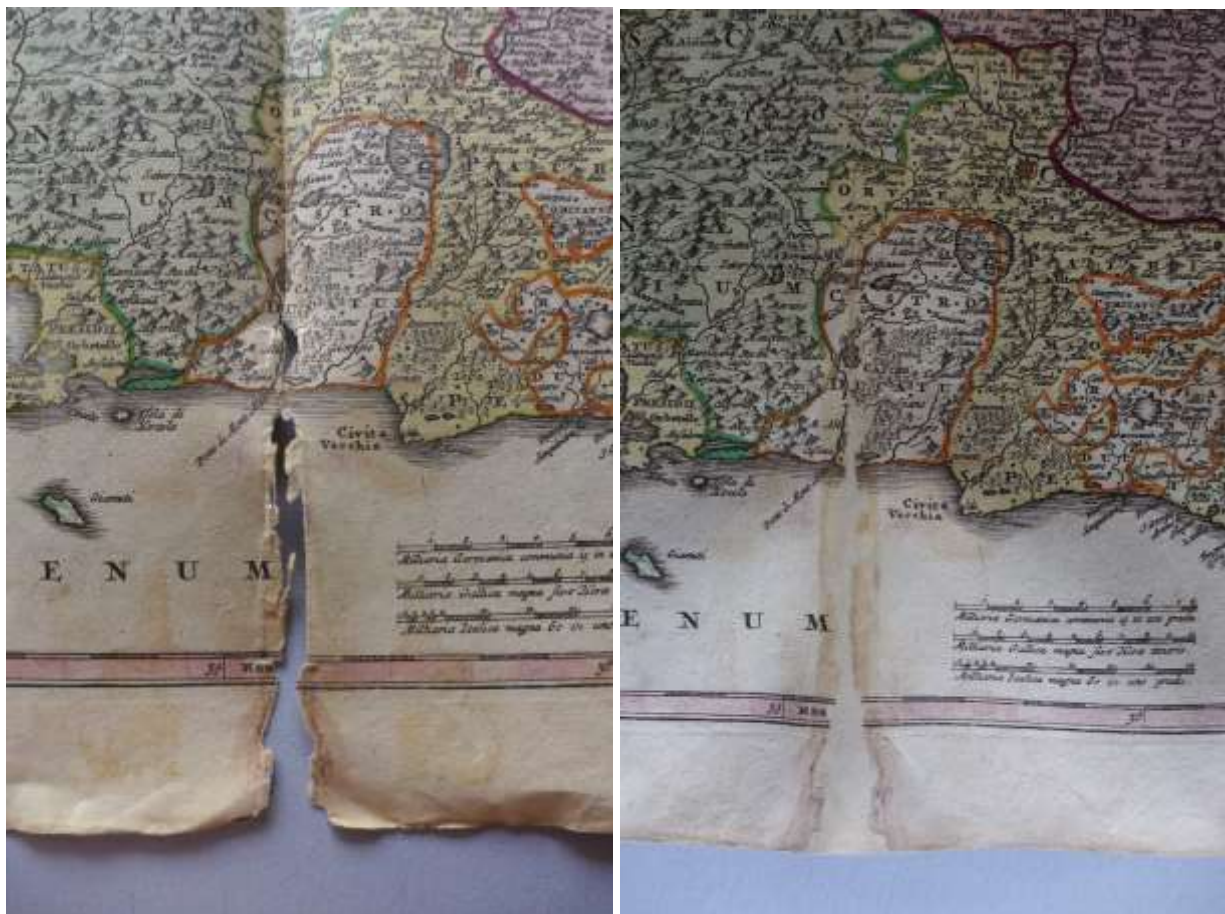

A címlap restaurálás előtt és után

Ars Alba Restaurátor Bt.
2000 Szentendre Alkotmány u. 14.
adószám 24505877-2-13

A 20. sorszámú térkép restaurálás előtt és után

A 29. sorszámú térkép hiánya restaurálás előtt és után

A 20. sorszámú térképen levő vízfolt részlete restaurálás előtt és után

A térképek állapota: A dokumentumok rézmetszettel készített, utólag kifestett térképek, egy rézmetszettel készült címlap és egy nyomtatott regiszter. A hosszában félbehajtott térképlapokat egykor a hajtáshoz ragasztott papírcsíkkal fűzhatték kötétté. A ragasztás nyomai, ill. néhol a papírcsík maradványai is megtalálhatóak a hátoldalakon. A kötés

elveszett. Az összehajtott térképek jobb felső sarkát hátul vasgubacs tintával megszámozták, a címlap kivételével. A jelen munka során a **10., 18., 20., 29., 30., 31., 32., 44., 45., 47., 48., 50., 51. (regiszter), 55., 56., 57.** sorszámú térképeket és a **címlapot** konzerváltuk. A hiányzó számú térképek elvesztek. A címlap a félbehajtott térképek méretéhez illeszkedik, utólag gazdagon kifestve.

A hordozók különböző vastagságú merített papírok, a lapszélek vágottak. A lapok kifestését **sok színnel** végezték, részben lazúros, részben fedő eljárást alkalmazva. A vízérzékenységi vizsgálatok során a legtöbbjük nem volt érzékeny, de a kék (címlap és 32. térkép), a narancssárga (címlap, 30. és 47. térkép) és némelyik piros (18. és 20. térkép) kissé megmozdultak. A **címlap** magas pigment tartalmú pasztózus kék, narancssárga és sárga festékei kissé kopottak, pergőek.

A kárkép alapján a lapokat **víz-** és talán valamilyen **savas folyadék** károsította az egykori könyvtest háta felől, jelentős **penészfertőzést** okozva. A kötet elején levő térképek állapota sokkal jobb, mint a hátsó lapoké. A most kezelt térképeket a lapszéleken és a hajtásban alul érte a károsodás. Itt a papír elszíneződött és meggyengült, részben kiszakadt, hiányos. A nedvesség ugyanakkor a lapok belsejére is áttért piros és barna penészfoltokat okozva. A fertőzés helyén az enyvezőanyag megsemmisült, a papír anyaga rostjaira bomlik, mállik, átszakad.

A lapszélek **szennyezettek**, porosak, néhol sáros üledékkel, hajtásokkal, gyűrődésekkel, szakadásokkal. A felületeket penész eredetű, áttetsző, finom **fehéres por** fedi. A címlap hátoldalán fölül madárürülék nyomai, a folt a színoldalra is áttért.

Fehéres penészpórák a 32. térkép felszínén a restaurálás előtt és a megtisztult terület a munka végeztével

Elvégzett beavatkozások, felhasznált anyagok:

- Dokumentáció készítése restaurálás előtt és után.
- Fertőtlenítés formalin ultrahangos párologtatásával (a munkát a Pre-Con Kft. végezte).

- A lapok száraz tisztítása ecsettel, mikroszálas kendővel, latex radírral, gyúrható radírral (Faber-Castell Knettradiergummi).
- A színes anyagok vizsgálata, a vízérezékeny színek fixálása polivinil-butirál 1,5 %-os izopropilalkoholos oldatával: kék (címlap és 32. térkép), narancssárga (címlap, 30. és 47. térkép), piros (18. és 20. térkép). A fixálást a nedves kezelések után is a felületen hagytuk.
- A papír kémhatásának mérése Merck féle finomskálás indikátor papírokkal. Még a penészfoltok közepén is 5 pH fölött volt az érték, ezért nem savtalanítottuk a lapokat, kímélve a nagyszámú színes pigmentet.
- A málló papír átkenése a nedves kezelés előtt metilcellulózzal (Glutofix 600 3%-os vizes oldata). Ez a mosás során egyben utántenyvezést is adott.
- A lapok egyedi nedves kezelése kézmeleg tiszta vízben, 10 perces áztatással.
- Száradás után a hiányok kiegészítése japánpapírral, metilcellulóz ragasztóval (Glutofix 600, 5 %). A japánpapírok kozo alapú 12-36 g/m² súlyú Japico papírok. A málló felületeket 5 g/m²-es kozo fátyollal (Paper Nao) támasztottuk meg.
- A japánpapír tónusát helyenként Derwent akvarellceruzákkal a papírhoz igazítottuk.
- Savmentes téka készítése Canson 'Doublé Kraft' lemezből.

Szentendre, 2022. szeptember 1.

Fehrentheil Henriette
papír- és könyvrestaurátor